

รายวิชา **วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**

รหัสวิชา **ว22101**

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ **2**

ปริมาณสารที่ละลายได้มากที่สุดในน้ำ

(4)

ครูผู้สอน

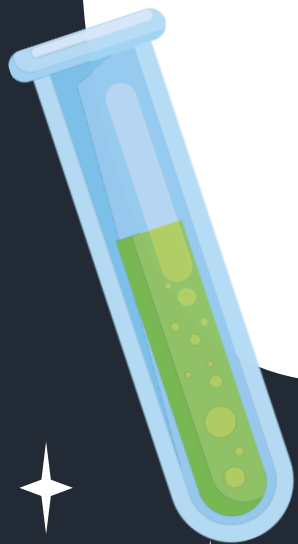
ครูเอกพงศ์

วิพลชัย

ครูอรรถชัย

ศิริวัฒน์ศักดิ์ดิโน

ปริมาณสารที่ละลายได้มากที่สุด
ในน้ำ (4)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1

ระบุตัวแปรต้น ตัวแปรที่ต้องการศึกษา และควบคุมตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องในการทดลอง เรื่อง ผลของชนิดตัวละลาย ชนิดตัวทำละลายที่มีต่อสภาพละลายได้ของสาร

2

ออกแบบการทดลอง ปฏิบัติการทดลอง และออกแบบตารางบันทึกผลการทดลอง เรื่อง ผลของชนิดตัวละลาย ชนิดตัวทำละลาย ที่มีต่อสภาพละลายได้ของสาร เพื่อทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้

ยกตัวอย่างสารที่ละลายน้ำ

สารที่ละลายได้ในน้ำ จะละลาย
ในตัวทำละลายอื่นได้หรือไม่

ถ้าเปลี่ยนตัวทำละลายจากน้ำเป็นเอทานอล
นักเรียนคิดว่าสภาพละลายได้ของสารแต่ละ
ชนิดในเอทานอลจะเท่ากับสภาพละลายได้
ของสารในน้ำหรือไม่ จะทราบได้อย่างไร

?

กิจกรรมที่ 3

สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของ
ตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร

ใบกิจกรรมที่ 3

สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร

จุดประสงค์

ออกแบบการทดลอง ทดลอง และอธิบายสภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและชนิดของตัวทำละลาย

วัสดุและอุปกรณ์

1. เกลือแกง	10	กรัม
2. พิมเสน	7	กรัม
3. สารละลายเอทานอล 95%	10	ลูกบาศก์เซนติเมตร
4. น้ำ	10	ลูกบาศก์เซนติเมตร
5. ซ้อนตักสารเบอร์สอง	2	อัน
6. หลอดทดลองขนาดใหญ่	4	หลอด
7. กระบอกตวงขนาด 10 cm ³	2	ใบ

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. ร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร
2. ร่วมกันตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสภาพละลายได้ของเกลือแกง ในน้ำและในเอทานอล กับสภาพละลายได้ของพิมเสนในน้ำและในเอทานอล
3. กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม
4. ออกแบบการทดลองเพื่อตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้อุปกรณ์ที่กำหนด
5. ร่วมกันอภิปรายเพื่อปรับปรุงวิธีการทดลองให้ถูกต้อง สามารถตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้จริง
6. ทำการทดลอง บันทึกผล อภิปรายผล และสรุปผลการทดลอง
7. นำเสนอรายงานการทดลอง

กิจกรรมที่ 3

สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของ
ตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาจุดประสงค์ วัตถุประสงค์ และ
อุปกรณ์ และวิธีการดำเนินกิจกรรมในใบกิจกรรมที่ 3
สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของ ตัวละลาย
และตัวทำละลายอย่างไร

กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร

ผลของชนิดของตัวละลายและตัวทำ
ละลายที่มีต่อสภาพละลายได้ของสาร

กิจกรรมนี้มีจุดประสงค์อะไร

ออกแบบการทดลอง ทดลองและอธิบาย
ผลของชนิดของตัวละลายและตัวทำละลาย
ที่มีต่อสภาพละลายได้ของสาร

วัสดุและอุปกรณ์มีอะไรบ้าง

วัสดุและอุปกรณ์

เกลือแกง

วัสดุและอุปกรณ์

พิมเสน

วัสดุและอุปกรณ์

น้ำ

วัสดุและอุปกรณ์

สารละลายเอทานอล 95%

วัสดุและอุปกรณ์

ขั้นตอนักสารเบอร์สอง

วัสดุและอุปกรณ์

กระบอกตวงขนาด
ขนาด 10 cm³

วัสดุและอุปกรณ์

หลอดทดลอง
ขนาดใหญ่

ให้นักเรียนวางแผน การทำงานกลุ่ม

ภาระงานทั้งหมด

ในการทำกิจกรรมมีอะไรบ้าง

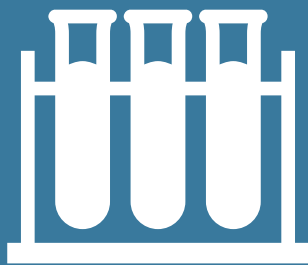

การวางแผนการทำงานของ
กลุ่มนักเรียนเป็นอย่างไร

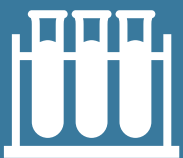
วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

ร่วมกัน**ระบุปัญหา**ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับ
สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลาย
และตัวทำละลายอย่างไร

ร่วมกัน**ตั้งสมมติฐาน**เกี่ยวกับสภาพละลาย
ได้ของเกลือแกง ในน้ำ และในเอทานอล กับสภาพ
ละลายได้ของฟิมเสนในน้ำและในเอทานอล

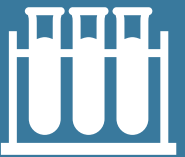

กำหนด **ตัวแปรต้น** **ตัวแปรตาม**
และ **ตัวแปรควบคุม**

ออกกแบบการทดลอง

เพื่อตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้อุปกรณ์ที่กำหนด

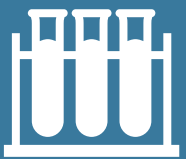

ร่วมกันอภิปรายเพื่อปรับปรุงวิธีการ
ทดลองให้ถูกต้อง สามารถตรวจสอบสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้ได้จริง

ทำการทดลอง บันทึกผล

อภิปรายผล และสรุปผลการทดลอง

นำเสนอรายงานการทดลอง

นักเรียนลงมือ

ออกแบบการทดลอง

ผลออกแบบการทดลอง

ระบุปัญหา

สมมติฐาน

ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม
และตัวแปรควบคุม

วิธีทดลอง

วิธีบันทึกผล

สรุปบทเรียน

ผลออกแบบการทดลอง

ระบุปัญหา

สมมติฐาน

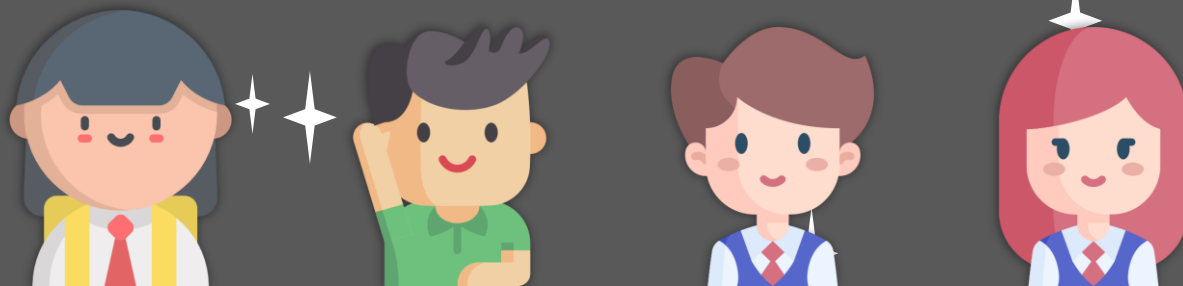
ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม
และตัวแปรควบคุม

วิธีทดลอง

วิธีบันทึกผล

บทเรียนครั้งต่อไป

ปริมาณสารที่ละลายได้
มากที่สุดใ้ในน้ำ (5)

ใบกิจกรรมที่ 3

สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร

จุดประสงค์

ออกแบบการทดลอง ทดลอง และอธิบายสภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและชนิดของตัวทำละลาย

วัสดุและอุปกรณ์

1. เกลือแกง	10	กรัม
2. พิมเสน	7	กรัม
3. สารละลายเอทานอล 95%	10	ลูกบาศก์เซนติเมตร
4. น้ำ	10	ลูกบาศก์เซนติเมตร
5. ช้อนตักสารเบอร์สอง	2	อัน
6. หลอดทดลองขนาดใหญ่	4	หลอด
7. กระบอกตวงขนาด 10 cm ³	2	ใบ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิดของตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร
2. ร่วมกันตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสภาพละลายได้ของเกลือแกง ในน้ำและในเอทานอล กับสภาพละลายได้ของพิมเสนในน้ำและในเอทานอล
3. กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม
4. ออกแบบการทดลองเพื่อตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้อุปกรณ์ที่กำหนด
5. ร่วมกันอภิปรายเพื่อปรับปรุงวิธีการทดลองให้ถูกต้อง สามารถตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้จริง
6. ทำการทดลอง บันทึกผล อภิปรายผล และสรุปผลการทดลอง
7. นำเสนอรายงานการทดลอง

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบกิจกรรมที่ 3

สภาพละลายได้ของสารขึ้นอยู่กับชนิด
ของตัวละลายและตัวทำละลายอย่างไร

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบความรู้ที่ 2

ผลของตัวละลายและตัวทำละลายที่มีผลต่อสภาพละลายได้ของสาร

สภาพละลายได้ของสาร (solubility)

เป็นความสามารถในการละลายของสาร โดยมวลของตัวละลายที่ละลายในตัวทำละลายที่มีปริมาตรหรือมวลที่กำหนดให้ ความสามารถในการละลายนี้ โดยทั่วไปวัดในหน่วยกรัมของตัวละลายต่อปริมาตรของตัวทำละลาย เช่น กรัมต่อลิตร หรือกรัมของตัวละลายต่อ 100 กรัมของตัวทำละลาย สภาพละลายได้ของสารบางชนิดในน้ำแสดงดังตาราง ตาราง 1 แสดงสภาพละลายได้ของสารบางชนิดในน้ำ 100 กรัมที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส

สาร	สภาพละลายได้ของสาร (กรัมต่อน้ำ 100 กรัม) ที่อุณหภูมิ 20 °C
น้ำตาลทราย (ซูโครส)	202
กลูโคส	90
เกลือแกง (โซเดียมคลอไรด์)	36
ดินประสิว (โพแทสเซียมไนเตรด)	32
จูนลี (คอปเปอร์ (II) ซัลเฟต)	32
เบกกิ้งโซดา (โซเดียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต)	10

จากตาราง พบว่าสภาพละลายได้ของสารแต่ละชนิดแตกต่างกัน ที่อุณหภูมิ 20 °C ในน้ำ 100 กรัมสามารถละลายน้ำตาลทรายได้มากที่สุดคือ 202 กรัม และสามารถละลายเบกกิ้งโซดาได้น้อยที่สุดคือ 10 กรัม

ถ้าเปลี่ยนตัวทำละลายจากน้ำเป็นตัวทำละลายชนิดอื่น เช่น เอทานอล สภาพละลายได้ของสารแต่ละชนิดในเอทานอลจะแตกต่างจากสภาพละลายได้ของสารในน้ำ

สารต่าง ๆ เช่น น้ำตาลทราย จูนลี ไอโอดีน ละลายได้แตกต่างกันในตัวทำละลายที่ต่างกัน น้ำตาลทรายและจูนลีละลายได้มากในน้ำ ในขณะที่ไอโอดีนละลายได้น้อยมากในน้ำ แต่ละลายได้มากในเอทานอล ชนิดตัวละลายและตัวทำละลายจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพละลายได้ของสาร การเตรียมสารละลายจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างตัวละลายและตัวทำละลาย สารละลายชนิดละลายได้ดีในน้ำ จึงใช้น้ำเป็นตัวทำละลาย แต่สารบางชนิด เช่น สีทาเล็บ ละลายในน้ำได้น้อยมาก แต่ละลายได้ดีในน้ำยาล้างเล็บซึ่งมีส่วนผสมหลักเป็นเอซิโตน การล้างสีทาเล็บจึงใช้น้ำยาล้างเล็บแทนน้ำ

การใช้ตัวทำละลายอย่างถูกต้องและปลอดภัย

น้ำเป็นตัวทำละลายของสารหลายชนิด แต่สารบางชนิดละลายในน้ำได้น้อยมาก จึงมีการนำตัวทำละลายอื่นมาใช้แทนน้ำ เช่น เฮกเซน แอซิโตน เอทานอล เบนซีน ทินเนอร์ เป็นตัวทำละลายอินทรีย์นำมาใช้ในการสกัด สิ่งเคราซท์ และแยกสารเคมี แต่ตัวทำละลายอินทรีย์ส่วนใหญ่ระเหยง่ายและติดไฟง่าย บางชนิดก่อให้เกิดโรคมะเร็ง บางชนิดถ้าใช้ประจำอาจทำให้เสพติดและทำลายสมอง ดังนั้นการใช้และการกำจัดตัวทำละลายอินทรีย์จึงต้องมีการป้องกันและควบคุมอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบความรู้ที่ 2

ผลของตัวละลายและตัวทำละลายที่มีผลต่อสภาพละลายได้ของสาร

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)